

Kohtuasi C-760/23 [Shanov]¹**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

8. detsember 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Rayonen sad Plovdiv (Plovdivi rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

28. september 2023

Hageja:

„EVN Bulgaria Toplofikatsia“ EAD

Kostja:

OZ

Põhikohtuasja ese

Hagi, millega esitatakse nõue tasuda korterile tarnitud soojusenergia eest

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Korterelamu tarbitud soojusenergia arvutamist reguleerivate riigisiseste õigusnormide kooskõla ELTL artiklitega 101, 107 ja 169, direktiivi 2006/32 artikliga 13 ja direktiivi 2012/27 artikli 9 lõikega 3; õiguslik alus: ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive

¹Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

- 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ, artikli 9 lõikega 3 ning ELTL artikliga 169 on vastuolus tasumine hoone jaotussüsteemist tuleva soojusenergia eest, kui hoone trepikodades ja koridorides ei ole radiaatoreid?
2. Kas direktiivi 2012/27/EL artikli 9 lõikega 3 ja ELTL artikliga 169 on vastuolus kaugkütteettevõtja võimalus nõuda riigisisestele õigusnormidele tuginedes tasu hoone jaotussüsteemist tuleva soojuse tarbimise eest, kui soojusenergia kogus määratakse kindlaks halduri välja töötatud valemi alusel, milles
- võetakse kasutusele tegur, mille abil määratakse hoone jaotussüsteemi installeeritud võimsuse osakaal küttesüsteemi koguvõimsuses, ilma et oleks selge, kuidas see tegur moodustub;
 - võetakse aluseks hoone jaotussüsteemi üks installeeritud võimsus, jättes tähelepanuta, millised võimsused on tegelikult installeeritud;
 - ei võeta arvesse hoone jaotussüsteemi soojuskandja temperatuuri;
 - lähtutakse sellest, et jaotussüsteem töötab pidevalt täisvõimsusel;
 - ei võeta arvesse eri liiki kütteseadmete (käesolevas asjas Tichelmann) konkreetset toimeviisi ja käsitatakse neid kütteseadmeid toimeviisi poolest samaväärsetena;
 - eeldatakse automaatselt, et korterelamu keskmine temperatuur on 19 °C?
3. Kas direktiivi 2012/27/EL artikli 9 lõikega 3 ja ELTL artikliga 169 on vastuolus kaugkütteettevõtja võimalus nõuda riigisisestele õigusnormidele tuginedes tasu vee soojendamiseks kuuluva soojusenergia eest, kui soojusenergia kogus määratakse kindlaks halduri välja töötatud valemi alusel, milles jäetakse tähelepanuta, millise temperatuurini tuleb vesi soojendada ja sellisena kasutajatele tarnida ning millist soojusenergiat soojendamiseks vajatakse, ja ei võeta arvesse, mitu kuupmeetrit sooja vett on kasutajad tarbinud, ning mille kohaldamisel on alati tagatud, et talvisel kütteperioodil arvatud veekogus on kaks korda suurem kui suveperioodil?
4. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiivi 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/76/EMÜ, artikliga 13, direktiivi 2012/27/EL artikli 9 lõikega 3 ja ELTL artikliga 169 on vastuolus kaugkütteettevõtja võimalus nõuda riigisisestele õigusnormidele tuginedes tasu korterelamu jaotussüsteemist tuleva soojuse tarbimise eest proportsionaalselt korterite põhiplaanijärgse köetava ruumalaga, võtmata arvesse küttesüsteemi tehnilise võimsuse kohaselt asjaomasele korterile tegelikult tarnitud soojusenergia kogust?

Kas sellele küsimusele vastamisel on oluline, et riigisiseste õigusnormide kohaselt on hoone jaotussüsteemi soojusenergia üks osa algoritmist, mille alusel arvutatakse lõppsumma, mida kasutajad peavad maksma soojuse koguhulga eest (summa, mis moodustub hoone jaotussüsteemist tuleva soojusenergia, kütte ja sooja vee eest makstavatest summadest), kusjuures ühe korteri kütte eest makstav summa on soojusenergia koguhulga (vähendatav) ning jaotussüsteemist tuleva soojusenergia, hoone üldkasutatavates osades paiknevatest radiaatoritest tuleva soojusenergia ja sooja vee tootmiseks vajaliku soojusenergia summa (vähendaja) vahe?

5. Kas riigisisised õigusnormid, mille kohaselt maksavad tarbijad hoone jaotussüsteemist tuleva soojusenergia eest proportsionaalselt korterite põhiplaanijärgse köetava mahuga, võtmata arvesse korteritesse tegelikult tarnitud soojuse kogust, rikuvad ELTL artikli 101 kohast turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeldu ja ELTL artikli 107 kohast ebaseadusliku riigiabi andmise keeldu[?]

Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

ELTL artikli 101 lõige 1, artikli 107 lõige 1 ja artikli 169 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiv 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/76/EMÜ, artikkel 13

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ, põhjendused 64 ja 65, artikli 9 lõiked 1 ja 3, artikkel 10

Riigisisised õigusnormid

Energiaseadus (Zakon za energetikata), artikli 38a lõige 1, artikli 38b lõige 1, artikli 125 lõige 3, artikli 139 lõige 1, artikli 140 lõige 1, artiklid 140a, 141, 142 ja 150; lisasätete § 1 punktid 1, 16, 27, 37, 38, 39, 50, 57 ja 58

6. aprilli 2007. aasta määrus nr 16-334 kaugküttevastustuse kohta (Naredba za toplonabdyavaneto), artikli 38 punktid 1, 2 ja 3, artikli 49 lõiked 1–4, artikli 51 lõiked 1 ja 2, artikli 52 lõiked 1–8, artiklid 57 ja 58; lisasätete § 1 punktid 1, 2a, 3, 8, 12, 13a ning ülemineku- ja lõppsätete §-d 2 ja 3; viidatud määruse artikli 61 lõike 1 lisa pealkirjaga „Arvestusmeetod korterelamutes tarbitud soojusenergia jaotamiseks“.

Soojusenergiavarustuse kvaliteedi näitajad (Pokazateli za kachestvoto na toplonabdyavaneto), mille kehtestas 30. septembril 2004 Darzhavna komisija za energiyno i vodno regulirane (riiklik energia- ja veesektori reguleerimise komitee)

Riikliku energia- ja veesektori reguleerimise komitee metoodika soojusenergia edastamise tehnoloogiliste kulude lubatava hindamise kindlaksmääramiseks (Metodika na Darzhavnata komisija za energiyno i vodno regulirane za opredelyane na dopustimite razmeri na tehnologichnite razhodi na toplinna energia pri prenos na toplinna energia)

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja väidab, et temal kui energiavarustustevõtjal energiaseaduse tähenduses on tegevusluba soojusenergia tootmiseks ja edastamiseks hoonete tarbijapaigaldistele kütte ja sooja veega varustamise eesmärgil.
- 2 Kostja on ühe köetava korteri omanik, kes on tarbijana vastavalt hageja tüüptingimustele kohustatud igas kuus tasuma tarnitud soojuse eest arvestatud summasid.
- 3 Ajavahemikul 1. maist 2018 kuni 31. oktoobrini 2020 tarnis hageja väidetavalt 519 Bulgaaria leevi (BGN) väärtuses soojusenergiat, mille eest ei tasutud. Makseviivituse tõttu nõutakse ajavahemiku eest 3. juulist 2018 kuni 5. aprillini 2021 ka viivist summas 78,20 BGN.
- 4 Kuna kostja eespool nimetatud summasid ei tasunud, tehti hageja avalduse põhjal makseettepanek, millele kostja esitas aga vastuväite, mistõttu oli hageja riigisisese õiguse alusel sunnitud esitama nõude käesolevas asjas kõne all oleva hagiga.
- 5 Kostja esitab nõudele vastuväited, mis hõlmavad ka soojusenergia tegelikku kasutamist ja termilist tarbimist, arvestatud ja jaotatud energia õigsust, mõõteseadmete sobivust, tarbijapaigaldise töökorras olekut, raamatupidamiskirjete nõuetekohasust ja nõutud summade suurust.
- 6 Ta on seisukohal, et hoone tarbijapaigaldisele tarnitud soojusenergia arvestamiseks kasutatud valem on liidu õigusega vastuolus. Tegelikult kõnealusel ajavahemikul korteris soojust ei tarbitud, kuna radiaatorid ei olnud soojuse eraldamiseks vajalikus seisukorras, millest tulenevalt kõnealuste summade tasumise kohustus puudus.
- 7 Kohus tellise tehnilise eksperdi arvamuse, milles ekspert eelkõige tuvastas, et
 - tarbijapaigaldis oli kõnealusel ajavahemikul töös,
 - tarbijapaigaldise elamupõhine soojusarvesti ja selle andurid olid nõuetekohaselt paigaldatud ning arvestite arv ja paigaldus tarbijapaigaldises vastas nõuetele,
 - kasutatud soojusarvestid olid heakskiidetud tüüpi, metrooloogiliselt kontrollitud ja professionaalseteks mõõtmisteks sobivad,

- tarbijapaigaldisele tarnitud soojusenergia hulka mõõdeti soojusarvesti abil iga kuu alguses, kusjuures mõõtmisandmete lugem võeti kuu esimesel päeval kell 0.00,
- mõõdetud kogusest arvati maha tehnoloogilised kulud ja vahe jagati kõigi kasutajate vahel,
- jaotamine toimus nõuetekohaselt ja vastavalt kehtestatud meetodi nõuetele.

8 Ekspert märkis täpsustavalt siiski järgmist:

- tarbijapaigaldis oli halvas seisukorras ja tarbijapaigaldises väidetavalt tarbitud soojusenergia kogus, mille tegi kindlaks soojuse tarnija, ei saa olla õige;
- tarbijapaigaldise soojusarvestid plommiti paigaldamisel, kuid nende hilisemal eemaldamisel leiti, et need olid plommimata, mis on lubamatu, kuna see võimaldab mõõteseadmega manipuleerida;
- ühe kuupmeetri kütmiseks vajaliku energia kogus, mille arvutas välja tarnija, ei saa olla füüsikaliselt õige ja on liiga suur;
- tarnija arvutustes kasutatud valem lähtub paigaldise võimsusest temperatuuridel, mida tegelikult ei saavutata, mis tähendab eeldamist, et paigaldist käitatakse täisvõimsusel;
- ei ole võimalik, et kogu eraldatud kogus oleks kõnealuses kinnisasjas ära tarbitud.

9 Ekspert tuvastas, et selle meetodi kohaste arvutuste tulemusel maksid need kasutajad, kes soojusenergiat ei tarbinud, osa summadest, mida pidid tasuma need kasutajad, kes soojusenergiat tarbisid, kuna arvetel, mis olid esitatud kasutajatele, kes soojusenergiat ei tarbinud, sisaldus osa kütmiseks vajaliku soojusenergia kuludest.

10 Pooled eksperdi järeldustele vastu ei vaieldnud.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

11 Kostja esitab vastuväited tarbitud soojusenergia arvestamise viisile tervikuna ja väidab, et riigisisesed õigusnormid ei ole kooskõlas liidu õiguse nõudega, et tarbijad peavad maksma oma tegeliku energiatarbimise eest.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

12 Käesoleva kohtuasja keskmes on küsimus, kas tarbitud soojusenergia arvestamine riigisiseses õiguses sätestatud meetodi alusel on lubatav. Mõned soojusenergia

tegeliku tarbimise arvutamisel arvesse võetud tegurid annavad eelotsusetaotluse esitanud kohtule alust selles kahelda.

- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on selleks kasutatud valem ebaselge ja kohustab kasutajat, kes oma korteris kütteenergiat ei tarbi, maksma energia edastamise eest teistele kasutajatele. Hoone jaotussüsteemist tuleva soojuse arvestamise valem kehtib projekteerimistingimustes kindlaks määratud väärtuste suhtes, võtmata arvesse, kas küttesüsteeme projekteerimistingimustel tegelikult käitatakse ja millistel tingimustel neid süsteeme tegelikult käitatakse. Arvesse ei võetud ka hoonete individuaalseid omadusi ega nende termilisi ja konstruktsioonilisi eripärasid.
- 14 Direktiivi 2012/27 artikli 9 lõike 3 kohaselt võib juhul, kui tarbitud energia kogust ei ole võimalik täpselt kindlaks määrata, kehtestada vajaduse korral läbipaistvad eeskirjad, mis sisaldavad juhiseid soojuse ja/või sooja vee tarbimise kulude jaotamise viisi kohta järgmistel juhtudel:
 - a) soe vesi majapidamisotstarbeks;
 - b) hoonest kiirguv soojus ja ühispindade kütmiseks kasutatav soojus (kui trepikodades ja koridorides on radiaatorid)
 - c) korterite küte.
- 15 Bulgaaria õiguses sätestatud valemi kohaselt on aga tarbijad, kes kütteenergiat ei kasuta, kohustatud tasuma summasid, mida peavad maksma kütet kasutavad tarbijad.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus võtab oma kaalutlustes arvesse ka eksperdi järeldust, et tegelik võimsus ei vasta hoone installeeritud küttevõimsusele. Käesoleval juhul nähtub esitatud küttesüsteemi projektist, et tootja on võimsuse ise määranud parameetrite alusel (kütteevee temperatuur 95 °C, äravoolava vee temperatuur 70 °C ja õhutemperatuur 20 °C), mida tegelikult ei esine. Seega ei ole küttesüsteemi võimsus selline, nagu on määratletud projekteerimistingimustes, kuna küttesüsteemi projekteerimistingimustel tegelikult ei kasutata.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib tähelepanu sellele, et „null“-näiduga radiaatoritelt lugemit ei võeta. Kui on olemas termostaatventiil, võib iga kasutaja soojuse edastamise nendesse seadmetesse soovi korral katkestada. Ei ole teada ega ette näha, kes ja millal katkestab soojuse edastamise radiaatoritesse, mis võib oluliselt vähendada tegelikku võimsust, millega küttesüsteemi käitatakse.
- 18 Samuti ei ole selge, miks on eeldatud, et keskmine temperatuur korterelamutes on 19 °C, samal ajal kui projekteerimistingimustes on lähtutud temperatuurist 20 °C. Lisaks ei ole arvesse võetud torustiku materjali ja selle kütteparameetreid.